

Svenska
Barnmorskeförbundet

Till Socialdepartementet
Diarienummer S2020/05621/FS

2020-11-09

Svenska Barnmorskeförbundets yttrande över remissen: "Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter" (SOU 2020:36)

Svenska Barnmorskeförbundet är positiv till utredningen som helhet där målbilden är en sammanhållen kunskapsbaserad vård och ett utvecklat samarbete mellan staten, regionerna och kommunerna i samarbete med andra aktörer. Den samlade helheten ska leda till att det skapas ett värde för patienten och har sin utgångspunkt i Hälso- och sjukvårdslagen. Vi instämmer i utredningens förslag men Svenska Barnmorskeförbundet efterfrågar ett ställningstagande och en beskrivning av hur regering och stat, genom sina myndigheter, kan försäkra sig om en tydlig och målinriktad samverkan med regionerna och kommunernas kunskapsstyrningsorganisation. De som verkar i vården, alla professioner och patienter bör ges plats att vara en del i arbetet och därför är en reglerad samverkan på alla nivåer av stor betydelse. Det påverkar hur ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård framgångsrikt kan implementeras.

Svenska Barnmorskeförbundet vill även lyfta frånvaron av ett genusperspektiv i utredningen tillsammans med en analys av maktordning och strukturella problem som en följd av det. När en organisation utvecklas av den här storleksordningen anser förbundet att det är nödvändigt att alltid undersöka konsekvenserna av hur genus och maktförhållanden kan påverka utvecklingen.

Sammanfattning

Den legitimerade barnmorskans kompetensområde omfattar kvinnans reproduktiva, perinatale och sexuella livscykel vilket gör att barnmorskor arbetar inom såväl primärvård, annan öppenvård, som i slutenvård. Barnmorskor arbetar med graviditets- och förlossningsvård, abortverksamhet, ungdomar, inom gynekologi och är även en viktig aktör i det förebyggande folkhälsoarbetet samt inom forskningen i kunskapsområdet. En stor del av arbetet som utförs inom kvinnovården, är utfört av barnmorskor. För att nå framgång i förbättringsarbetet och utvecklingen mot en sammanhållen kunskapsbaserad vård inom kvinnovården, anser Svenska Barnmorskeförbundet att det är av vikt att barnmorskor deltar i arbetet på alla nivåer där kunskapsinhämtning, kartläggning, analyser och slutsatser ska ske. Såväl på statlig som regional och i de fall det förekommer, även på kommunal nivå.

Svenska Barnmorskeförbundet vill framföra en oro för den utveckling som sker i regionernas gemensamma system för kunskapsstyrning. Den regionala organisationen för kunskapsstyrning är till största delen organiserad i 26 nationella programområden (NPO) med expertgrupper vars roll är att leda och samordna kunskapsstyrningen inom det aktuella fältet som i de flesta fall utgår från sjukdoms- och diagnosområden. Programområdena har ett uttalat medicinskt perspektiv vilket avspeglas i sammansättningen av ledamöterna som väljs av regionerna och företrädesvis är läkare som har ledande positioner i sina regioner. I de regionala programområdena (RPO) ska en liknande struktur eftersträvas, enligt utredningens beskrivning. Indelningen i NPO utifrån framförallt diagnoser och sjukdom begränsar den kunskap och forskningskompetens som barnmorskor kan bidra med. Svenska Barnmorskeförbundet vill framföra att barnmorskor har användbar kompetens inom flera NPO områden och därmed mycket att bidra med,

framför allt inom Kvinnosjukdomar och förlossning, Levnadsvanor men även inom det Nationella Primärvårdsområdet och Barn och ungdomars hälsa. Strukturen i NPO med huvudsakligen läkare och företrädare från SKR gör att stora delar av patienternas vård, som barnmorskor ansvarar för, exkluderas i arbetet för att uppnå en sammanhållen kunskapsbaserad vård. Svenska Barnmorskeförbundet ser stora risker med att en sammanhållen kunskapsbaserad vård inte kan uppnås när den samlade kompetens som barnmorskor besitter inte har en självklar plats i den regionala kunskapsstyrningen. Det gäller även forskningskompetenta barnmorskor som har perspektiv som behövs för att uppnå samsyn och helhet i arbetet. Om även RPO organiseras på samma sätt som NPO minskar möjligheterna till en sammanhållen kunskapsbaserad vård ytterligare, om organisationen byggs upp huvudsakligen kring en profession. När urvalet sker till NAG grupperna krävs även där att alla perspektiv tas tillvara och att de team som bildas är jämlika, både i antal från respektive profession och akademisk nivå. Så är inte fallet i nuläget.

Svenska Barnmorskeförbundet anser att det behövs nationell styrning för att reglera den interprofessionella medverkan i NPO och RPO, som i utredningen beskrivits som en förutsättning när kunskapsstöd ska tas fram.

Utredningen beskriver även betydelsen av att få gemensam tillgång och samordning av data och information, för analys och bedömningar som kan leda till vidare åtgärder utifrån en gemensam målbild för såväl staten som regionerna. Svenska Barnmorskeförbundet delar den synen och vill särskilt framhålla att de nationella kvalitetsregistren, som samlar in data om olika patientgrupper behöver få en tydlig plats i den kommande samordningen av informationskällor. Som utredningen beskriver är de nationella kvalitetsregistren uppbyggda och organiseras på varierande sätt. Inom kvinnovården finns ett väl inarbetat

register, Graviditetsregistret, vilket får allt större betydelse för såväl forskning som verksamheternas förbättringsarbete. Graviditetsregistret är en sammanslagning av kvalitetsregistren för mödrahälsovård, fosterdiagnostik och förlossningsvård. Registret för mödrahälsovård har funnits sedan 1999 och registret för fosterdiagnostik sedan 2010. Graviditetsregistret har en hög täckningsgrad eftersom data inhämtas från standardiserade, elektroniska journalsystem vilket omfattar de flesta gravida som skrivs in vid mödrahälsovård. Det krävs en tydlighet i hur ett nationellt register som Graviditetsregistret ska inordnas och finansieras i strukturen som nu utvecklas.

Under nedanstående punkter kommenteras det som Svenska Barnmorskeförbundet särskilt vill lyfta fram. I övrigt delar förbundet utredningens syn, överväganden och förslag.

13. Analys: Förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat i regioner och kommuner

Svenska Barnmorskeförbundet delar utredningens uppfattning om att kompetensförsörjningen är central för att det ska vara möjligt att praktiskt driva förbättringsarbete och implementeringsarbete.

Kompetensförsörjning innebär både att bemanningen är tillräcklig men också att rätt kompetens finns på plats och att det finns möjlighet att arbeta utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Barnmorskan har ett väl avgränsat kompetensområde och en skyddad yrkestitel och har som enskild medarbetare alltid ett stort personligt ansvar för att utföra arbetet professionellt men det behövs kontinuerlig fortbildning för att ge god och patientsäker vård över tid. Efter utredningen kring hur EU:s Yrkeskvalifikationsdirektiv skulle implementeras i svensk lagstiftning beslutade Regeringen att inte gå på utredningens

förslag om att Socialstyrelsen skulle ha ett ansvar för professionernas fortbildning och istället hänvisades till bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen, patientsäkerhetslagen och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete för att säkra att hälso- och sjukvårdspersonal kan hålla sig uppdaterad med utvecklingen inom yrket. Svenska Barnmorskeförbundet delar utredningens uppfattning om att det behövs strategier för ett livslångt lärande och en tydlig karriärväg för alla legitimerade yrken inom hälso- och sjukvården. Detta är viktigt för att kunna behålla medarbetare, verka för en god arbetsmiljö samt säkerställa kompetensförsörjningen och därmed erbjuda en patientsäker, evidensbaserad och kostnadseffektiv vård. I det arbetet kan det Nationella Vårdkompetensområdet utgöra en resurs och ha en samlade roll.

14. Analys: ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Svenska Barnmorskeförbundet delar utredningens syn och analys.

15. Överväganden och förslag: en statlig funktion för nationell uppföljning

Svenska Barnmorskeförbundet tillstyrker förslaget om en statlig funktion för nationell uppföljning och anser att en samordning av myndigheter som har ett ansvar för nationell uppföljning, kartläggning och sammanfattning, kommer att öka förutsättningarna för att få en samlad bild av hur hälso- och sjukvården fungerar och vilka åtgärder som behöver göras för att stödja förbättringsarbete och utveckling. Det leder till en ökad patientsäkerhet. Vårdanalys utökade uppdrag och rollen som oberoende myndighet innebär en positiv utveckling. Det stärker möjligheterna att oberoende analysera de statliga initiativ som utförs och dra slutsatser som gagnar samtliga nivåer i organisationerna och bidrar till ett lärande och fördjupning. Socialstyrelsen får enligt utredningen en ny roll med ansvar för

myndigheternas samarbete och gemensamma kommunikation i förhållande till regering, regioner och kommuner. Det innebär även det en positiv utveckling och kan bidra till att öka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens professioner att arbeta kunskapsbaserat. Dialogen är väsentlig och Svenska Barnmorskeförbundets synpunkt är att kunskap och erfarenheter från professioner och patientföreträdare ska vara en självklar del i arbetet för att uppnå en samlad bild. Det behöver tydliggöras i uppdraget som ges av Regeringen till Socialstyrelsen samt Vårdanalys.

16. Överväganden och förslag: förstärkt stöd till kunskapsbaserat arbete i regioner och kommuner

Svenska Barnmorskeförbundet tillstyrker förslagen.

17. Överväganden och förslag: Långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Svenska Barnmorskeförbundet tillstyrker utredningens förslag men vill särskilt lyfta fram att Regeringen genom statlig myndighetsstyrning kan stödja en utveckling mot ett sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. Det behövs tydlighet och en styrning som motverkar ojämlik vård, ger professionerna möjlighet och plats att vara involverade med sin kunskap och kompetens på alla nivåer tillsammans med långsiktighet.

Stockholm, den 9 november 2020

Eva Nordlund, förbundsordförande
Svenska Barnmorskeförbundet
Telefon 073-561 83 49